

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

สัญญาทรัสต์รีซีทีนั้น ได้เกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศสหรัฐอเมริกาและมีการใช้อย่างแพร่หลายในประเทศอังกฤษ โดยในประเทศอังกฤษ การทำทรัสต์รีซีทีถือเป็นการรักษาสัญญาจำนำให้มีผลต่อไปโดยธนาคารจะมีสิทธิในสินค้าและเงินที่ได้จากการขายสินค้านั้นดีกว่าเจ้าหนี้อื่นของลูกค้า สำหรับในประเทศสหรัฐอเมริกามีกฎหมายที่บัญญัติคุ้มครองสิทธิของธนาคารในกรณีนี้ไว้โดยเฉพาะ กล่าวคือ การที่ธนาคารได้ชำระเงินค่าสินค้าให้แก่ผู้ขายแทนลูกค้าจนเป็นผลให้ลูกค้าได้กรรมสิทธิ์ในสินค้า และธนาคารก็ได้มีการครอบครองใบตราส่ง ธนาคารจะเกิดสิทธิที่เรียกว่า Purchase Money Security Interest (หรือ PMSI) ซึ่งสิทธิใน PMSI นี้จะใช้หลัก Second-in-time, First-in-right ที่จะได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้มีประกันอื่นของลูกค้า แม้สิทธิของเจ้าหนี้มีประกันอื่นนั้นจะ得以ทำให้สมบูรณ์ก่อนธนาคารก็ตาม และเมื่อมาธนาคารจะได้คืนใบตราส่งที่เป็นหลักประกันให้แก่ลูกค้าไปแล้ว แต่หากได้มีการจดทะเบียน (Filing) ถึงสิทธิในทรัพย์สินประเภทนี้ ธนาคารก็ยังคงมีสิทธิ PMSI ต่อไป ซึ่งการที่ระบบกฎหมายอังกฤษและอเมริกาต่างก็ถือว่าสินค้าเป็นหลักประกันให้แก่ธนาคารก็เนื่องจากทั้งสองประเทศมีกฎหมายหลักประกันที่สามารถรองรับลักษณะพิเศษของทรัสต์รีซีทีได้

สำหรับประเทศไทยได้มีนำเอาสัญญาทรัสต์รีซีทีดังกล่าวมาใช้ แต่สัญญาทรัสต์รีซีทีในประเทศไทยนั้นจะถือว่าเป็นการโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าให้แก่ธนาคาร โดยเหตุที่กฎหมายเกี่ยวกับการนำทรัพย์สินมาเป็นหลักประกันของไทยมีข้อจำกัด กล่าวคือ การจำนองนั้น ทรัพย์สินที่จะนำมาจำนองได้มี 2 ประเภท คือ อสังหาริมทรัพย์และ สหกรณ์ทรัพย์จำพวกเรือกำปั่นหรือเรือที่มีระวางตั้งแต่หกตันขึ้นไป เรือกลไฟหรือเรือยนต์ที่มีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป แพ สัตว์พาหนะ และสังหาริมทรัพย์อื่นที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้จดทะเบียนเป็นการเฉพาะ และในเรื่องการจำนำ ผู้รับจำนำจะต้องเป็นผู้ครอบครองสินค้า หรือเอกสารเกี่ยวกับสินค้านั้นอย่างแท้จริง การจำนำสินผลเมื่อผู้รับจำนำส่งมอบการครอบครองทรัพย์สินจำนำให้แก่ผู้จำนำ ดังนั้น เมื่อมีการนำทรัสต์รีซีทีมาใช้ในประเทศไทยจึงจำเป็นต้องสร้างสัญญาในลักษณะพิเศษ ที่กำหนดให้กรรมสิทธิ์ในสินค้าเป็นของธนาคาร ซึ่งสัญญาในลักษณะนี้ศาลก็ยอมรับและบังคับให้ โดยจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ผ่านๆ มาสรุปได้ว่า

ทรัสต์รีซีทเป็นสัญญาต่างตอบแทนที่ไม่เข้าลักษณะเอกเทศสัญญา ซึ่งนอกจากจะให้สิทธิธนาคารเรียกร้องให้ชดใช้ราคาสินค้าแล้ว ยังเป็นการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเฉพาะสิ่งให้ธนาคารจนกว่าจะมีการชำระราคาแล้วเสร็จ เจ้าหนี้อื่นจึงไม่มีสิทธินำเจ้าพนักงานบังคับคดียึดสินค้านั้น

อย่างไรก็ดี สัญญาทรัสต์รีซีทที่มีผลเป็นการโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าให้แก่ธนาคารนั้น ไม่อาจถือได้ว่าเป็นการนำสินค้าเป็นหลักประกันการชำระเงินคืนให้แก่ธนาคาร เนื่องจาก การโอนกรรมสิทธิ์ตามสัญญาทรัสต์รีซีทนั้น เพียงแต่ลูกค้าแสดงเจตนาโอนกรรมสิทธิ์โดยที่ไม่ต้องส่งมอบสินค้าให้แก่ธนาคาร ก็มีผลให้กรรมสิทธิ์ในสินค้าโอนมายังธนาคารแล้ว แต่สำหรับในเรื่องหลักประกันนั้น เจ้าหนี้จะบังคับเอาทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันได้ก็ต่อเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้เท่านั้น ไม่ใช่ให้เจ้าหนี้อำนาจในทรัพย์สินตั้งแต่แรกอย่างเช่นในสัญญาทรัสต์รีซีท แต่สัญญาทรัสต์รีซีทเป็นทางออกที่ถือได้ว่าดีที่สุดขณะนี้แล้ว เนื่องจากหากไม่ให้ธนาคารมีสิทธิใดๆ ในตัวสินค้าแล้ว ธนาคารก็อาจไม่ส่งมอบใบตราส่งให้แก่ลูกค้าซึ่งจะทำให้เกิดผลเสียแก่ธุรกิจการค้าได้ การทำทรัสต์รีซีทจึงเป็นวิธีการที่สะดวกรวดเร็วและเหมาะสมกับธุรกิจการค้าที่ต้องมีการนำสินค้าที่สั่งซื้อมาไปขายหรือไปหาประโยชน์ เพื่อนำเงินมาชำระหนี้แก่ธนาคารในภายหลัง

แต่แม้ว่าการทำทรัสต์รีซีทจะเป็นวิธีการที่สะดวกและเป็นประโยชน์กับธุรกิจการค้าก็ตาม สัญญาทรัสต์รีซีทก็มีประเด็นปัญหาทางกฎหมายหลายอย่างที่ขัดขวางความชัดเจนอยู่ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบระหว่างธนาคาร ลูกค้า และบุคคลภายนอกได้ โดยจากการที่ได้ศึกษาและวิเคราะห์สัญญาทรัสต์รีซีทที่ผ่านมาได้ข้อสรุปดังนี้

- 1) ปัญหาเรื่องความเกี่ยวพันระหว่างเลตเตอร์ออฟเครดิตและทรัสต์รีซีทนั้น จากการศึกษาพบว่าทรัสต์รีซีทเป็นสัญญาที่เกิดขึ้นต่อเนื่องมาจากสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิต โดยไม่ทำให้หนี้ตามเลตเตอร์ออฟเครดิตระงับสิ้นไปได้ในตัว¹ การทำทรัสต์รีซีทเป็นการผ่อนปรนของธนาคารโดยยอมมอบเอกสารเกี่ยวกับการขนส่งสินค้าให้แก่ลูกค้าโดยที่ลูกค้าก็ยังมีได้ชำระเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิต เพื่อให้ลูกค้าสามารถนำสินค้าที่สั่งซื้อมาออกขายแล้วนำเงินที่ได้มาชำระหนี้เลตเตอร์ออฟเครดิต ซึ่งการที่สัญญาทรัสต์รีซีทได้กำหนดหน้าที่ของลูกค้าบางอย่างขึ้นมาใหม่เพิ่มเติมจากสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิตที่เคยทำไว้เดิม ถือเป็นการที่ลูกหนี้รับภาระเป็นหนี้ขึ้นใหม่

¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1010/2524 และ 6389/2534

ตามมาตรา 321 วรรคสอง* โดยเป็นการที่ลูกค้ารับภาระเป็นหนี้อย่างใดขึ้นใหม่นอกจากที่เป็นหนี้ เลตเตอร์ออฟเครดิตกันอยู่แล้วนั้น และมีใช้จะให้แทนการชำระหนี้เลตเตอร์ออฟเครดิต ธนาคารจึง ยังมีสิทธิที่จะเรียกให้ชำระหนี้เลตเตอร์ออฟเครดิตหรืออาจเรียกให้ชำระหนี้ทรัสต์รีซีทก็ได้

นอกจากนี้ การที่ลูกค้ามาทำทรัสต์รีซีทกับธนาคารนั้นยังถือได้ว่าเป็นการรับสภาพหนี้ โดยทำหนังสือรับสภาพหนี้ให้ เนื่องจาก หนังสือรับสภาพหนี้ที่ทำขึ้นนั้นไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ว่า จะต้องมิข้อความอย่างไร แม้ในบางกรณีในหนังสือนั้นจะมีข้อความไม่ชัดเจน แต่อ่านพอเข้าใจได้ว่าลูกหนี้ยอมรับว่าเป็นหนี้อยู่ก็ใช้ได้ ซึ่งจากการที่สัญญาทรัสต์รีซีทมีข้อความระบุถึงรายละเอียด ของสินค้าและจำนวนหนี้ตามเลตเตอร์ออฟเครดิต ที่อ่านแล้วเข้าใจได้ว่าลูกค้ายอมรับว่าเป็นหนี้ตาม เลตเตอร์ออฟเครดิตอยู่จริง จึงถือได้ว่าเป็นการที่ลูกค้ารับสภาพหนี้แล้ว แม้สัญญาทรัสต์รีซีทจะมีการตกลงรายละเอียดบางอย่างขึ้นมาใหม่ด้วย ก็ไม่ทำให้ความสมบูรณ์ของการรับสภาพหนี้เสียไป เพราะในสัญญา 1 ฉบับอาจส่งผล 2 อย่างได้ คือ เป็นทั้งการรับสภาพหนี้และก่อให้เกิดหนี้ในตัวเอง ดังนั้น เมื่อสิทธิเรียกร้องที่จะเรียกเงินที่ได้ชำระค่าสินค้าไปตามเลตเตอร์ออฟเครดิตมีอายุความ 10 ปี นับแต่วันที่ชำระค่าสินค้าอันเป็นเวลาที่ยังคงบังคับสิทธิเรียกร้องได้ หากระหว่างนั้นมีการ ทำทรัสต์รีซีท ก็ถือว่าอายุความเลตเตอร์ออฟเครดิตก็ได้สะดุดหยุดลงไปในตัวโดยผลของการ ทำทรัสต์รีซีท

2) ปัญหาเรื่องการทำสัญญาทรัสต์รีซีทจะมีผลให้กรรมสิทธิ์ในสินค้าโอนจากลูกค้าโดย อาศัยหลักกฎหมายใด และจะมีผลให้กรรมสิทธิ์โอนมายังธนาคารเมื่อใดนั้น จากการศึกษาพบว่าการ ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์โดยทางนิติกรรมนั้นไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามมิให้ได้มาโดยทางอื่นนอกจาก ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในเรื่องซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้ เท่านั้น การได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์โดยทางนิติ กรรมจึงอาจได้มาโดยความตกลงของกลุ่มสัญญาซึ่งเป็นไปตามหลักเสรีภาพในการแสดงเจตนา หาก ไม่ขัดต่อสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีก็ย่อมใช้ได้ ดังนั้น การโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าตาม สัญญาทรัสต์รีซีท ซึ่งเป็นสัญญานอกบรรพ 3 นั้นจึงมีผลให้โอนกรรมสิทธิ์มายังธนาคารได้ตาม หลักกรรมสิทธิ์และหลักเสรีภาพในการแสดงเจตนา และหลักการ โอนกรรมสิทธิ์ในสังหาริมทรัพย์ ระบบกฎหมายไทยยึดถือหลักกรรมสิทธิ์โอนโดยเจตนาเป็นหลักทั่วไป กรรมสิทธิ์ใน สังหาริมทรัพย์โอนไปทันทีตามที่คู่สัญญาได้แสดงเจตนาตกลงกัน ดังนั้น การโอนกรรมสิทธิ์ตาม

* ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 321 วรรคสอง บัญญัติว่า “ถ้าเพื่อที่จะทำให้พอ แก่ใจเข้าหนี้นั้น ลูกหนี้รับภาระเป็นหนี้อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมาใหม่ต่อเจ้าหนี้ไซ้ เมื่อกรณีเป็นที่ สงสัย ท่านมิให้สันนิษฐานว่าลูกหนี้ได้ก่อนั้นขึ้นแทนการชำระหนี้”

² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3338/2526

สัญญาทรัพย์สินให้แก่นาคาร เพียงแต่ลูกค้าแสดงเจตนาโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าโดยที่ไม่ต้องส่งมอบสินค้าให้แก่นาคาร ก็มีผลให้กรรมสิทธิ์ในสินค้าโอนมายังนาคารแล้ว

3) ปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ทางกฎหมายระหว่างลูกค้าและนาคารจะมีลักษณะเป็นตัวการตัวแทนหรือไม่นั้น จากการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ทางกฎหมายระหว่างลูกค้าและนาคารไม่ถือว่าเป็นตัวการตัวแทน โดยเหตุที่ตัวการจะแต่งตั้งให้ตัวแทนกระทำการใด ตัวการจะต้องมีความสามารถในการกระทำการนั้นเสียก่อน นาคารพาณิชย์ถูกจำกัดประเภทกิจการที่อาจทำได้ตามมาตรา 9 ทวิ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2522 โดยจะประกอบธุรกิจอื่นนอกเหนือจากธุรกิจธนาคารพาณิชย์ไม่ได้ และลักษณะทั่วไปของตัวแทน ตัวแทนของตัวการไม่เปิดเผยชื่อ และตัวแทนค้ำต่างนั้น มีหน้าที่จะต้องทำการตามคำสั่งแสดงออกชัดหรือโดยปริยายของตัวการ ตัวแทนจะต้องรับผิดชอบหากมีความเสียหายเกิดขึ้นเพราะความประมาทเลินเล่อของตัวแทน หรือเพราะไม่กระทำการเป็นตัวแทน หรือเพราะกระทำโดยปราศจากอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจ หากตัวแทนได้รับเงินและทรัพย์สินที่ได้มาจากการเป็นตัวแทน ตัวแทนจะต้องส่งให้แก่ตัวการทั้งหมด แต่ตามทรัพย์สินลูกค้ามีเสรีภาพในการนำสินค้านั้นไปขายโดยไม่ต้องทำการตามคำสั่งของนาคาร แม้ลูกค้าจะไม่นำพาต่อการขายสินค้านั้น นาคารก็ไม่อาจจะฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากการไม่กระทำการเป็นตัวแทนของนาคารได้ และหากจะถือเป็นเรื่องตัวการตัวแทนแล้ว นาคารจะต้องรับผิดชอบในกรณีที่ลูกค้าทำละเมิดต่อบุคคลภายนอกตามมาตรา 427 ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้าและนาคารจึงไม่ถือว่าเป็นเรื่องของตัวการตัวแทนแต่อย่างใด

4) การที่นาคารมอบการครอบครองสินค้าให้แก่ลูกค้า แต่ลูกค้ากลับนำสินค้าไปจำหน่ายกับบุคคลภายนอก นาคารจะเรียกร้องเอาสินค้ากลับคืนได้หรือไม่นั้น จากการศึกษาพบว่า นาคารได้ยินยอมให้ลูกค้าครอบครองสินค้าโดยให้ลูกค้าแสดงออกเสมือนสินค้านั้นเป็นของลูกค้าเอง บุคคลภายนอกไม่อาจรู้ได้ว่าสินค้านั้นเป็นของนาคาร เมื่อลูกค้าได้รับการครอบครองจากนาคารมาโดยชอบ ลูกค้าจึงสามารถจำหน่ายมอบการครอบครองให้คนอื่นได้ ผู้รับจำหน่ายจึงถือว่าเป็นผู้ได้การครอบครอง นาคารจะเอาสินค้าคืนจากผู้รับจำหน่ายโดยไม่ไถ่ถอนไม่ได้ แม้สัญญาทรัพย์สินจะระบุห้ามไม่ให้ลูกค้านำสินค้าไปก่อภาระผูกพันใดๆ การจำหน่ายก็มีผลผูกพันนาคารเจ้าของกรรมสิทธิ์ นาคารมีสิทธิแต่เพียงไล่เบี้ยเอาจากลูกค้าฐานผิดสัญญาเท่านั้น

5) กรณีที่สินค้าที่สั่งซื้อมาเป็นเครื่องจักร ในทางปฏิบัติจะมีรายละเอียดและขั้นตอนหลายประการที่แตกต่างไปจากสินค้าประเภทอื่น อาทิเช่น การจดทะเบียนกรรมสิทธิ์เครื่องจักร การทำสัญญาจะจองเครื่องจักร ซึ่งในการนำเครื่องจักรไปจดทะเบียนกรรมสิทธิ์ ลูกค้าจะเป็นผู้ยื่นขอ

จดทะเบียนกรรมสิทธิ์ในนามของลูกค้าเอง โดยธนาคารจะให้ลูกค้ามาทำ “สัญญาจะจดจำนองเครื่องจักร” โดยสัญญาว่าภายหลังที่ได้จดทะเบียนกรรมสิทธิ์เครื่องจักรเสร็จแล้ว ลูกค้าจะนำเครื่องจักรมาจดจำนองกับธนาคารต่อไป จากการศึกษาพบว่า ตามสัญญาทราสต์รีซีทนั้น กรรมสิทธิ์ในเครื่องจักรซึ่งเป็นสังหาริมทรัพย์ย่อมโอนมายังธนาคารด้วยการแสดงเจตนาของลูกค้า แต่เมื่อธนาคารให้ลูกค้ามาทำสัญญาจะจดจำนองเครื่องจักรกับธนาคาร จากข้อความของสัญญาจะจดจำนองนี้เอง แสดงให้เห็นว่าธนาคารมีเจตนาโอนกรรมสิทธิ์ในเครื่องจักรกลับคืนให้แก่ลูกค้าเพื่อให้ลูกค้าไปจดทะเบียนกรรมสิทธิ์เครื่องจักรในนามของลูกค้าและนำมาจดจำนองกับธนาคารในภายหลัง สัญญาจะจำนองของธนาคารในกรณีนี้ ถือได้ว่าเป็นการให้ความยินยอมให้กรรมสิทธิ์ในสินค้านี้เป็นของลูกค้าโดยปริยาย เนื่องจากวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของธนาคารนั้นต้องการที่จะเป็นเจ้าหนี้มีบุริมสิทธิในเครื่องจักรโดยไม่มีทางที่จะแปลความเป็นอย่างอื่นได้ นอกจากนี้ตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนเครื่องจักร พ.ศ.2514 มาตรา 3 ยังกำหนดให้ผู้ที่จดทะเบียนกรรมสิทธิ์เครื่องจักรได้จะต้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เท่านั้น ดังนั้น ในกรณีของเครื่องจักรครบใบใดที่ยังไม่ได้จดทะเบียนกรรมสิทธิ์ เครื่องจักรนั้นก็ยังคงเป็นกรรมสิทธิ์ของธนาคารอยู่ แต่เมื่อใดที่ได้จดทะเบียนกรรมสิทธิ์แล้ว นับจากนั้นไปลูกค้าก็ได้ชื่อว่าเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในเครื่องจักร

ส่วนเรื่อง “สัญญาจะจำนอง” มีผลใช้บังคับได้เพียงใดนั้น นักนิติศาสตร์มีความเห็นแตกต่างกันออกไปเป็น 2 แนว ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า สัญญาจะจำนองก่อให้เกิดบุคคลสิทธิในระหว่างคู่สัญญา บุคคลมีเสรีภาพในการทำสัญญา หากสัญญานั้นไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีแล้ว แม้จะอยู่นอกบรรพ 3 ก็ย่อมฟ้องร้องกันได้ แต่ก็ต้องฟ้องร้องบังคับตามสัญญาจะจำนองในขณะที่ลูกหนี้ยังไม่ผิดนัดชำระหนี้เพราะหากมีการฟ้องให้จดจำนองตามสัญญาจะจำนองหลังจากที่ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ประจักษ์แล้ว ย่อมถือว่ามีเจตนาทำสัญญาจะจำนองเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการต้องทำตามแบบ

6) หน้าที่ของธนาคารในการตรวจสอบเอกสารตามเลตเตอร์ออฟเครดิตนั้นจะอยู่ภายใต้ UCP500 แต่สัญญาทราสต์รีซีทมักจะมีข้อกำหนดว่า “ลูกค้ายินยอมจะชำระหนี้โดยไม่มีเงื่อนไขหรือข้อโต้แย้งใดๆ แม้ว่าเอกสารมีข้อกำหนดที่ไม่ตรงกับข้อกำหนดที่ระบุไว้ในคำขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตไม่ว่ากรณีใดก็ตาม” สัญญาทราสต์รีซีทที่มีข้อกำหนดยกเว้นความรับผิดชอบของธนาคารในการตรวจสอบเอกสารดังกล่าวนี้จะตกเป็นโมฆะตามมาตรา 373^{*} หรือไม่ นั้น

* ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 373 บัญญัติว่า “ความตกลงทำไว้เป็นล่วงหน้าเป็นข้อความยกเว้นมิให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบเพื่อกลั่นแกล้ง หรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของตนนั้น ท่านว่าเป็นโมฆะ”

โดยเหตุที่หน้าที่ของธนาคารในการตรวจสอบเอกสารตามเลตเตอร์ออฟเครดิตจะอยู่ภายใต้ UCP500 ธนาคารจึงต้องตรวจสอบเอกสารที่ระบุไว้ในเลตเตอร์ออฟเครดิตด้วยความระมัดระวังพอสมควรเพื่อให้แน่ใจว่าข้อความที่ปรากฏในเอกสารนั้นถูกต้องตรงตามข้อตกลงและเงื่อนไขของเลตเตอร์ออฟเครดิต หากธนาคารปฏิบัติผิดไปจากเงื่อนไขในเลตเตอร์ออฟเครดิตโดยไม่ได้รับความยินยอมจากลูกค้าแล้ว ธนาคารก็ไม่มีสิทธิจะเรียกให้ลูกค้าชดใช้เงินคืน แต่ตามประเด็นปัญหาของข้อสัญญาทราสต์รีซีทข้างต้น หากธนาคารไม่ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการตรวจสอบเอกสารตาม UCP500 โดยอาจเป็นกรณีที่ธนาคารตรวจสอบเอกสารแล้วพบว่าเอกสารนั้นไม่ถูกต้องตรงตามเงื่อนไขที่ระบุในเลตเตอร์ออฟเครดิต แต่ได้ยอมรับเอกสารนั้นโดยจงใจทำให้ลูกค้าเกิดความเสียหาย หรืออาจเป็นกรณีที่ธนาคารได้ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงยอมรับเอกสารที่ไม่ตรงกับเครดิตไว้ ข้อสัญญาทราสต์รีซีทที่กำหนดยกเว้นความรับผิดชอบของธนาคารข้อนี้จะตกเป็นโมฆะตามมาตรา 373 หรือไม่นั้น

เนื่องจากข้อสัญญายกเว้นความรับผิดชอบของลูกหนี้ตามมาตรา 373 นี้ จะต้องเป็นเรื่องที่ยังไม่มีความรับผิดชอบของลูกหนี้มาก่อน แต่เจ้าหนี้และลูกหนี้ได้มาตกลงยกเว้นความรับผิดชอบของลูกหนี้เอาไว้ล่วงหน้า ข้อตกลงนี้จึงจะตกเป็นโมฆะ ส่วนข้อสัญญาทราสต์รีซีทดังกล่าวจะตกเป็นโมฆะหรือไม่นั้น ก่อนอื่นจะต้องพิจารณาก่อนว่าลูกค้าได้มาทำสัญญาทราสต์รีซีทกับธนาคารเมื่อใด หากเป็นกรณีที่ลูกค้ามาทำทราสต์รีซีทในขณะที่ธนาคารยังไม่ได้ตรวจสอบเอกสาร ข้อสัญญานี้จะเป็นข้อตกลงยกเว้นความรับผิดชอบของลูกหนี้ที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า ซึ่งจะตกเป็นโมฆะตามมาตรา 373 เนื่องจากยังไม่มี ความเสียหายใดเกิดขึ้นกับลูกค้า แต่สัญญาทราสต์รีซีทโดยทั่วไปแล้วจะเกิดขึ้นภายหลังจากที่ธนาคารได้ตรวจสอบเอกสารแล้ว กล่าวคือ เมื่อธนาคารตรวจสอบเอกสารเสร็จธนาคารจึงจะแจ้งให้ลูกค้ามาชำระเงิน ซึ่งในกรณีที่ลูกค้าไม่สามารถชำระเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิตได้ ลูกค้าจึงจะทำทราสต์รีซีท ดังนั้น หากธนาคารได้ฉ้อฉลหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงในการตรวจสอบเอกสารทำให้เกิดความเสียหายกับลูกค้าแล้ว การทำทราสต์รีซีทจะเป็นการตกลงว่าธนาคารไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้ว ไม่ใช่กรณีที่ธนาคารมีเจตนาทุจริตตั้งใจแต่แรกว่าจะไม่ชำระหนี้โดยทุจริต ข้อตกลงเช่นนี้จึงไม่ตกเป็นโมฆะ

7) ปัญหาเรื่องลูกค้าสามารถเอาประกันภัยได้หรือไม่นั้น จากการศึกษาพบว่า ลูกค้าถือเป็นผู้มีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัย จึงสามารถเอาประกันภัยได้ แม้สินค้าตามทราสต์รีซีทจะไม่ใช้กรรมสิทธิ์ของลูกค้า แต่โดยเหตุที่ลูกค้ามีสิทธิถือคือใช้ประโยชน์ตลอดจนนำสินค้าไปขาย และสัญญาทราสต์รีซีทมักจะกำหนดให้ลูกค้าต้องรับผิดชอบในความเสียหาย บุกสลาย สูญหาย หรือเสื่อมราคาของสินค้า ลูกค้าจึงถือเป็นผู้มีส่วนได้เสียในสินค้าที่มีสิทธิทำสัญญาประกันภัยได้

8) ในกรณีที่ลูกค้าค้างชำระค่าเก็บรักษาสินค้า ค่าบำเหน็จในการเก็บรักษาสินค้าในคลังสินค้า หรือค่าเช่าโกดังสินค้าแล้ว กฎหมายกำหนดให้ผู้รับฝากสินค้า นายคลังสินค้าและผู้ให้เช่าโกดังสินค้า สามารถใช้สิทธิยึดหน่วงสินค้านั้นได้จนกว่าจะได้รับชำระหนี้ นอกจากนี้ ในกรณีของการเช่าโกดังสินค้า ผู้ให้เช่าโกดังสินค้าจะมีบุริมสิทธิพิเศษเหนือสินค้า ที่จะได้รับชำระหนี้จากสินค้านั้นก่อนเจ้าหนี้อื่นอีกด้วย

9) การที่ลูกค้าโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าให้แก่ธนาคารจะถือเป็นการฉ้อฉลตามมาตรา 237 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือถือเป็นการการโอน โดยมุ่งหมายให้เจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดได้เปรียบแก่เจ้าหนี้อื่นตามมาตรา 115 พระราชบัญญัติล้มละลาย^{**} หรือไม่นั้น จากการศึกษาพบว่าการที่ลูกค้าโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าให้แก่ธนาคาร ไม่ถือเป็นการฉ้อฉลตามมาตรา 237 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เนื่องจากการเพิกถอนการฉ้อฉลนี้จะต้องคำนึงถึงความได้เปรียบเสียเปรียบของเจ้าหนี้เป็นประการสำคัญ ซึ่งตามเลตเตอร์ออฟเครดิตนั้น ธนาคารได้ชำระเงินแทนลูกค้าจนลูกค้าได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในสินค้า โดยธนาคารจะมีสิทธิในสินค้าตามใบตราส่งในฐานะผู้รับจำนำ^{***} ลูกค้าไม่สามารถใช้ประโยชน์ในสินค้านั้นได้จนกว่าจะได้รับชำระหนี้ให้แก่ธนาคาร แต่เมื่อลูกค้าทำทรัพย์สินที่โอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าให้แก่ธนาคาร ลูกค้าจะมีสิทธินำสินค้านั้นไป

^{*} ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 237 บัญญัติว่า “เจ้าหนี้ชอบที่จะร้องขอให้ศาลเพิกถอนเสียได้ซึ่งนิติกรรมใดๆอันลูกหนี้ได้กระทำลงทั้งรู้ว่าจะเป็นการให้เจ้าหนี้เสียเปรียบ แต่ความข้อนี้ท่านมิให้ใช้บังคับถ้าปรากฏว่าในขณะที่ทำนิติกรรมนั้น บุคคลซึ่งเป็นผู้ได้ลากงออกแต่การนั้นมีไว้เพื่อเข้าถึงข้อความจริงอันเป็นการให้เจ้าหนี้ต้องเสียเปรียบนั้นด้วย แต่หากกรณีเป็นการทำให้โดยเสนาหา ท่านว่าเพียงแต่ลูกหนี้เป็นผู้ฝ้ายเดียวเท่านั้นก็พอแล้วที่จะขอเพิกถอนได้

บทบัญญัติดังกล่าวมาในวรรคก่อนนี้ ท่านมิให้ใช้บังคับแก่นิติกรรมอันมิได้มีวัตถุประสงค์เป็นสิทธิในทรัพย์สิน”

^{**} พระราชบัญญัติล้มละลาย มาตรา 115 วรรคแรก บัญญัติว่า “การโอนทรัพย์สินหรือการกระทำใดๆ ซึ่งลูกหนี้ได้กระทำหรือยินยอมให้กระทำในระหว่างระยะเวลาสามเดือนก่อนมีการขอให้ล้มละลายและภายหลังนั้น โดยมุ่งหมายให้เจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดได้เปรียบแก่เจ้าหนี้อื่น ถ้าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีคำขอ โดยทำเป็นคำร้อง ศาลมีอำนาจสั่งเพิกถอนการ โอนหรือการกระทำนั้นได้”

^{***} คำพิพากษาฎีกาที่ 1150/2524 ศาลวินิจฉัยว่า ตามสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิตสินค้าอยู่ในความครอบครองของธนาคารแล้วโดยเป็นการจำนำ และคำพิพากษาฎีกาที่ 1010/2524 ตัดสินว่าตามข้อตกลงในการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต สินค้าจะตกอยู่ในความยึดถือของโจทก์เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้

ขายและนำเงินที่ได้จากการขายมาชำระให้แก่ธนาคารตามภาระหนี้ที่มีอยู่ ส่วนต่างที่ลูกค้าได้รับเกินมาจะตกเป็นของลูกค้าโดยที่ไม่ต้องให้แก่ธนาคาร ดังจะเห็นได้จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2157/2524 ที่ตัดสินว่า “ธนาคารจะต้องนำเงินที่ได้จากการขายหักชำระหนี้ค่าสินค้าและค่าอุปกรณ์ โดยหากมีเงินเหลือธนาคารจะต้องคืนให้แก่ลูกค้า” จึงเห็นว่าแม้ทฤษฎีจะจะมีผลให้ธนาคารมีฐานะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในสินค้านั้นก็ตาม แต่ธนาคารก็ไม่ได้มีสิทธิที่ดีกว่าเดิมในฐานะผู้รับจำนำตามความผูกพันในเลดเตอร์ออฟเฟดคิดแต่อย่างใด และโดยที่การเพิกถอนการถือผลนี้จะต้องคำนึงถึงความได้เปรียบเสียเปรียบของเจ้าหนี้เป็นประการสำคัญ การโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าให้แก่ธนาคารตามทฤษฎีที่ไม่ถือเป็นการทำให้เจ้าหนี้อื่นเสียเปรียบที่จะขอเพิกถอนการถือผลตามมาตรา 237 ได้แต่อย่างใด

นอกจากนี้ การโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าให้แก่ธนาคารตามทฤษฎีที่นั้น ก็ไม่ถือเป็นการโอนโดยมุ่งหมายให้เจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดได้เปรียบแก่เจ้าหนี้อื่นตามมาตรา 115 พระราชบัญญัติล้มละลาย เนื่องจาก การที่ลูกค้ามาทำสัญญาทฤษฎีกับธนาคาร โดยมีผลเป็นการโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่ธนาคารนั้น ลูกค้าไม่ได้มีความมุ่งหมายที่จะให้ธนาคารได้เปรียบเจ้าหนี้อื่น แต่เป็นการยอมให้กรรมสิทธิ์เป็นของธนาคารเพื่อให้ธนาคารยอมมอบเอกสารในการรับสินค้าให้แก่ลูกค้า เพื่อลูกค้าจะได้นำสินค้าไปใช้ประโยชน์ต่อไป

10) หากลูกค้าตกเป็นบุคคลล้มละลายและสินค้าตามทฤษฎีที่อยู่ในความครอบครองของลูกค้าในขณะที่มีการขอให้ลูกค้าล้มละลายแล้ว ธนาคารจะมีสิทธิในสินค้าเพียงใดนั้น จากการศึกษาพบว่า สินค้านั้นจะถือเป็นทรัพย์สินในคดีล้มละลายอันอาจแบ่งแก่เจ้าหนี้ได้ ตามมาตรา 109(3) พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483^{*} แม้สัญญาทฤษฎีที่มีเงื่อนไขระบุว่าลูกค้าจะต้องนำสินค้าที่ตนได้รับเอกสารไปเบิกนั้นเข้าคลังสินค้าไว้ในนามของธนาคารโดยธนาคารเป็นผู้ทรงสิทธิในสินค้านั้น การนำสินค้าออกจากคลังสินค้าแต่ละครั้งต้องได้รับความยินยอมจากธนาคารก่อนนำออกไปจำหน่ายยังตลาด และจะต้องรับรองว่าจะนำเงินที่ได้รับจากการขายสินค้านั้นมาผ่อนชำระให้ธนาคาร เป็นเงื่อนไขในคำขอเท่านั้น แท้จริงการที่ธนาคารยินยอมให้ลูกค้าทำทฤษฎีที่นั้นเป็นการให้สินเชื่อกับลูกค้าประเภทหนึ่ง ซึ่งเมื่อลูกค้าได้รับเอกสารไปออกของแล้วธนาคารไม่เคยมี

* พระราชบัญญัติล้มละลาย มาตรา 109(3) บัญญัติว่า “ทรัพย์สินดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นทรัพย์สินในคดีล้มละลายอันอาจแบ่งแก่เจ้าหนี้ได้

(3) สิ่งของซึ่งอยู่ในครอบครองหรืออำนาจสั่งการหรือสั่งจำหน่ายของลูกหนี้ ในทางการค้าหรือธุรกิจของลูกหนี้ ด้วยความยินยอมของเจ้าของอันแท้จริง โดยพฤติการณ์ซึ่งทำให้เห็นว่าลูกหนี้เป็นเจ้าของในขณะที่มีการขอให้ลูกหนี้ล้มละลาย”

ส่วนรู้เห็นในสินค้าเหล่านั้นเลย³ ซึ่งข้อเท็จจริงของทฤษฎีสิทธิในทางปฏิบัติของธนาคารและลูกค้านั้น ลูกค้านำได้ครอบครองและยึดถือสินค้านั้นไว้โดยอำนาจสิทธิขาดของตนเอง โดยสินค้าที่ลูกค้านำส่งซื้อมาจากต่างประเทศนั้น ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นสินค้าที่เกี่ยวกับหรือเกี่ยวเนื่องกับการค้าหรือธุรกิจของลูกค้านั้น ซึ่งลูกค้านำก็ได้แสดงออกต่อผู้อื่นเสมือนว่าสินค้านั้นเป็นของตน โดยธนาคารเองก็ยินยอมให้ลูกค้านำใช้สินค้าเสมือนว่าลูกค้านำเป็นเจ้าของ ธนาคารหาได้เป็นแต่เพียงยินยอมอนุญาตให้ลูกค้านำครอบครองอย่างเดียวนั้นสินค้านั้นจึงเป็นสิ่งของซึ่งอยู่ในครอบครอง หรืออำนาจสั่งการ หรือสั่งจำหน่าย ในทางการค้าหรือธุรกิจของลูกค้านำ ด้วยความยินยอมของธนาคารผู้เป็นเจ้าของอันแท้จริงโดยพฤติการณ์ซึ่งทำให้เห็นว่าลูกค้านำเป็นเจ้าของแล้ว สินค้าตามทฤษฎีสิทธิที่อยู่ในความครอบครองของลูกค้านำในขณะที่มีการขอให้ลูกค้านำล้มละลายจึงถือเป็นทรัพย์สินในคดีล้มละลายอันอาจแบ่งแก่เจ้าหนี้ได้ ตามมาตรา 109(3) นี้

ซึ่งเมื่อถือว่าสินค้านำตามทฤษฎีสิทธิเป็นทรัพย์สินในคดีล้มละลายอันอาจแบ่งแก่เจ้าหนี้ได้ตามมาตรา 109(3) แล้ว หากถูกเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยึดไป ธนาคารในฐานะเจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิขอรับชำระหนี้สำหรับราคาสิ่งของนั้นตามมาตรา 92^{*} เท่านั้น ไม่มีสิทธิที่จะขอให้ถอนการยึดตามมาตรา 158^{**} แต่แม้ว่าในทางทฤษฎีธนาคารจะสามารถยื่นคำขอรับชำระหนี้ตามมาตรา 92 ได้ก็ตาม แต่ในความเป็นจริงแล้วธนาคารก็คงจะไม่มีการใช้สิทธิตามมาตรา 92 นี้สักเท่าใดนัก เนื่องจากธนาคารสามารถนำหนี้ทฤษฎีสิทธิยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้อยู่แล้ว และการยื่นขอรับชำระหนี้ตามมาตรา 92 ก็ไม่ได้ทำให้ธนาคารมีสิทธิดีไปกว่าการนำหนี้ทฤษฎีสิทธิยื่นขอรับชำระหนี้แต่อย่างใด โดยธนาคารจะได้รับชำระหนี้สำหรับราคาสิ่งของเพียงแค่นั้นในส่วนเฉลี่ยกับเจ้าหนี้คนอื่นเท่านั้น

³ ชนิษฐ์ พิทยาวิรัช, เลตเตอร์ออฟเครดิตการค้า (กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์, 2529), หน้า 57.

* พระราชบัญญัติล้มละลาย มาตรา 92 บัญญัติว่า “บุคคลใดได้รับความเสียหายเพราะสิ่งของของตนถูกยึดไปตามมาตรา 109(3) ก็ดี หรือเพราะการโอนทรัพย์สินหรือการกระทำใดๆถูกเพิกถอนตามมาตรา 115 ก็ดี หรือเพราะเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่ยอมรับทรัพย์สินหรือสิทธิตามสัญญาตามมาตรา 122 ก็ดี มีสิทธิขอรับชำระหนี้สำหรับราคาสิ่งของหรือหนี้เดิมหรือค่าเสียหายได้แล้วแต่กรณี”

** พระราชบัญญัติล้มละลาย มาตรา 158 บัญญัติว่า “ผู้มีส่วนได้เสียคนใดเห็นว่า เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่มีสิทธิยึดทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใด ให้คัดค้านต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้รับคำคัดค้านแล้วให้สอบสวนและมีคำสั่ง ถ้าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สั่งไม่ให้ถอนการยึด ผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลภายในกำหนดเวลาสิบสี่วันนับแต่วันได้ทราบคำสั่งนั้น เมื่อศาลได้รับคำร้องขอแล้ว ให้ศาลพิจารณาและมีคำสั่งชี้ขาดเหมือนอย่างคดีธรรมดา โดยเรียกเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้ามาผู้คดี”

11) ปัญหาในกรณีที่ดินค้ำเป็นวัตถุดิบที่ต้องนำไปผ่านกระบวนการผลิตเพื่อผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต่อไป ธนาคารจะมีสิทธิในสินค้าเพียงใดนั้น จากการศึกษาพบว่า ตามทฤษฎีสิทธิถือว่ากรรมสิทธิ์ในสินค้าเป็นของธนาคาร แต่หากลูกค้านำเอาสินค้าตามทฤษฎีสิทธิไปประกอบเข้ากับทรัพย์สินอื่นจนเป็นส่วนควบหรือแบ่งแยกไม่ได้ และไม่อาจถือได้ว่าส่วนของใครเป็นทรัพย์สินประธาน ทั้งธนาคารและลูกค้ำก็จะเป็นเจ้าของรวมในทรัพย์สินที่นำมารวมนั้น โดยมีส่วนตามค่าแห่งทรัพย์สินในเวลาที่รวมกันตามมาตรา 1316 วรรคแรก* แต่หากพิจารณาสภาพของตัวทรัพย์สินหลังจากที่รวมกันแล้ว โดยสภาพทรัพย์สินใดมีความสำคัญที่สุดก็ถือว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินประธาน เจ้าของทรัพย์สินประธานเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่รวมเข้าแต่เพียงผู้เดียว แต่ต้องใช้ค่าทรัพย์สินอื่นๆ ให้แก่เจ้าของทรัพย์สินนั้นตามมาตรา 1316 วรรคสอง ดังนั้น หากลูกค้ำเป็นเจ้าของทรัพย์สินประธาน ลูกค้ำก็จะเป็นเจ้าของทรัพย์สินใหม่นั้น ธนาคารไม่ถือเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์อีกต่อไป

ในกรณีที่ลูกค้านำสินค้าตามทฤษฎีสิทธิไปทำเป็นทรัพย์สินใหม่ด้วยแรงงานตน หากค่าแรงงานมีได้มากกว่าค่าสัมภาระมากนัก ทรัพย์สินที่เกิดขึ้นใหม่จะเป็นของธนาคารเนื่องจากธนาคารเป็นเจ้าของสัมภาระ โดยอาศัยมาตรา 1317 วรรคแรก** แต่หากทรัพย์สินใหม่นั้นประกอบด้วยสัมภาระของลูกค้ำด้วยก็ต้องไปแบ่งความเป็นเจ้าของกันตามส่วน โดยอาศัยมาตรา 1316 วรรคแรก แต่ในกรณีที่ค่าแรงงานเกินกว่าค่าสัมภาระมาก ลูกค้ำก็จะเป็นเจ้าของทรัพย์สินสิ่งใหม่นั้นตามมาตรา 1317 วรรคสอง ซึ่งโดยปกติแล้วค่าแรงงานมักจะมีค่าเกินกว่าค่าสัมภาระมาก ลูกค้ำจึงได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่สร้างขึ้นใหม่เสมอ

12) กรณีที่ลูกค้ำถูกบุคคลภายนอกฟ้องและต่อมาได้เป็นฝ่ายแพ้คดี หากเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ทำการยึดสินค้าตามทฤษฎีสิทธิ ธนาคารผู้เป็นเจ้าของที่แท้จริงสามารถร้องขอตัดทรัพย์สินตาม

* ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1316 บัญญัติว่า “ถ้าเอาสังหาริมทรัพย์ของบุคคลหลายคนมารวมเข้ากันจนเป็นส่วนควบหรือแบ่งแยกไม่ได้ไซ้ ท่านว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นเจ้าของรวมแห่งทรัพย์สินที่รวมเข้ากัน แต่ละคนมีส่วนตามค่าแห่งทรัพย์สินของตนในเวลาที่รวมเข้ากับทรัพย์สินอื่น

ถ้าทรัพย์สินอื่นหนึ่งอาจถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินประธานไซ้ ท่านว่าเจ้าของทรัพย์สินนั้นเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่รวมเข้ากันแต่ผู้เดียว แต่ต้องใช้ค่าแห่งทรัพย์สินอื่นๆ ให้แก่เจ้าของทรัพย์สินนั้นๆ”

** ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1317 บัญญัติว่า “บุคคลใดใช้สัมภาระของบุคคลอื่นทำสิ่งใดขึ้นใหม่ไซ้ ท่านว่าเจ้าของสัมภาระเป็นเจ้าของสิ่งนั้นโดยมิต้องคำนึงว่าสัมภาระนั้นจะกลับคืนตามเดิมได้หรือไม่ แต่ต้องใช้ค่าแรงงาน

แต่ถ้าค่าแรงงานเกินกว่าค่าสัมภาระที่ใช้ขึ้นมากไซ้ ท่านว่าผู้ทำเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่สร้างขึ้นแต่ต้องใช้ค่าสัมภาระ”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 288^{*} ได้ เนื่องจากลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ใช่เจ้าของทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้ยึดไว้ โดยได้เคยมีคำพิพากษาฎีกาตัดสินในเรื่องสินค้าตามทรัพย์สินที่นี้ไว้แล้ว คือ คำพิพากษาฎีกาที่ 6/2517 และ 1150/2524 ที่ตัดสินว่า ตามสัญญาทรัพย์สิน ลูกค้ายอมยกกรรมสิทธิ์ในสินค้าให้ธนาคารก็เพื่อตอบแทนในการที่ธนาคารมอบเอกสารขนส่งสินค้าให้ลูกค้า กรรมสิทธิ์ในสินค้านั้นเป็นของธนาคารโดยสมบูรณ์ ธนาคารมีสิทธิขอให้ปล่อยทรัพย์สินที่ยึดได้ โจทก์ไม่มีสิทธินำเจ้าพนักงานบังคับคดียึดเครื่องจักรพิพาท

แต่หากเป็นกรณีที่ลูกค้านำเอาสินค้าตามทรัพย์สินที่ไปประกอบเข้ากับทรัพย์สินอื่นเป็นส่วนควบหรือแบ่งแยกไม่ได้ และไม่อาจถือได้ว่าส่วนของใครเป็นทรัพย์สินประธาน ทั้งธนาคารและลูกค้านั้นจะเป็นเจ้าของรวมในทรัพย์สินที่นำมารวมนั้นนั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1316 ซึ่งกรณีนี้ธนาคารจะร้องขอทรัพย์สินไม่ได้ เนื่องจากธนาคารเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ร่วมกับลูกหนี้ตามคำพิพากษาในทรัพย์สินที่ยึด แต่กฎหมายกำหนดให้เจ้าของกรรมสิทธิ์รวมต้องร้องขอกันส่วนเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดตามมาตรา 287 หรือในกรณีที่ลูกค้าเป็นเจ้าของทรัพย์สินประธานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1316 หรือการที่ค่าแรงงานเกินกว่าค่าสัมภาระที่ใช้ นั้นมากตามมาตรา 1317 ที่มีผลให้ลูกค้าเป็นเจ้าของทรัพย์สินใหม่ ธนาคารก็จะไม่มีสิทธิทั้งขอกันส่วนหรือร้องขอทรัพย์สิน เนื่องจากสินค้านั้นกลายเป็นกรรมสิทธิ์ของลูกค้าแต่เพียงผู้เดียวแล้ว

13) ปัญหาจากการที่กรรมสิทธิ์ในสินค้าเป็นของธนาคารแต่ธนาคารยอมให้การครอบครองอยู่ที่ลูกค้า โดยลูกค้ามีสิทธินำสินค้านั้นออกขายได้แต่จะต้องนำเงินที่ได้จากการขายมาชำระให้แก่ธนาคาร หากลูกค้านำสินค้าไปขายได้เงินมาแล้วไม่นำมาชำระให้แก่ธนาคาร ลูกค้าจะมีความผิดฐานยักยอกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 352^{*} หรือไม่นั้น จากการศึกษาพบว่า แม้กรรมสิทธิ์

^{*} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 288 วรรคแรก บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา 55 ถ้าบุคคลใดกล่าวอ้างว่าจำเลยหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ใช่เจ้าของทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้ยึดไว้ ก่อนที่ได้เอาทรัพย์สินเช่นว่านี้ออกขายทอดตลาด หรือจำหน่ายโดยวิธีอื่น บุคคลนั้นอาจยื่นคำร้องขอต่อศาลที่ออกหมายบังคับคดีให้ปล่อยทรัพย์สินเช่นว่านั้น ในกรณีเช่นนี้ ให้ผู้กล่าวอ้างนั้นนำส่งสำเนาคำร้องขอแก่โจทก์หรือเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา และจำเลยหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษา และเจ้าพนักงานบังคับคดีตามลำดับ เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้รับคำร้องขอเช่นว่านี้ ให้งดการขายทอดตลาดหรือจำหน่ายทรัพย์สินที่พิพาทนั้นไว้ในระหว่างรอคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาล”

^{*} ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 352 วรรคแรก บัญญัติว่า “ผู้ใดครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นของผู้อื่น หรือซึ่งผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สามโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานยักยอก ต้องระวางโทษ...”

ในสินค้าจะเป็นของธนาคารก็ตาม แต่ธนาคารได้มอบสินค้าให้ลูกค้าไปขายอย่างเด็ดขาดเหมือน
 อย่างเป็นของลูกค้าเอง เพียงแต่ว่าเมื่อขายได้แล้วต้องส่งเงินให้แก่ธนาคารเพื่อชำระหนี้ที่ลูกค้ามีอยู่
 ตามทราสต์รีซีพเท่านั้น ลูกค้ามีสิทธิกำหนดราคาขายสินค้าเองได้ หากลูกค้าขายได้กำไรลูกค้าก็จะได้
 ส่วนต่างนั้นไป” การมอบการครอบครองของธนาคารให้แก่ลูกค้าจึงไม่ใช่เป็นแต่เพียงมอบการ
 ครอบครองในทรัพย์สินเพื่อให้เป็นผู้จัดการขายแทนเท่านั้น ดังนั้น เงินที่ได้จากการขายสินค้าจึงยังไม่
 เป็นกรรมสิทธิ์ของธนาคารแต่อย่างใด การที่ลูกค้าขายสินค้าได้แล้วไม่นำเงินมาชำระให้แก่ธนาคาร
 ก็เป็นแต่เพียงผิดสัญญาในทางแพ่งเท่านั้น ไม่มีความผิดฐานยกยอกแต่อย่างใด

กรณีที่ดินค้าเป็นเครื่องจักรที่ยังไม่ได้จดทะเบียนกรรมสิทธิ์ในนามของลูกค้า กรรมสิทธิ์ใน
 เครื่องจักรจะยังเป็นของธนาคารอยู่ หากลูกค้านำเครื่องจักรไปขาย ลูกค้าจะมีความผิดฐานยกยอก
 หรือไม่นั้น จากการศึกษาพบว่า กรณีที่ดินค้าที่สั่งซื้อมาเป็นเครื่องจักร ธนาคารย่อมจะเข้าใจว่า
 ลูกค้าสั่งซื้อเครื่องจักรนั้นมาเพื่อนำมาใช้ในกิจการของลูกค้า ไม่ใช่สั่งซื้อมาเพื่อนำไปขายต่อ ซึ่ง
 ธนาคารเองก็ประสงค์ที่จะให้ลูกค้านำเครื่องจักรนั้นมาจดจำนองกับธนาคารในภายหลัง เห็นได้จาก
 การที่ธนาคารให้ลูกค้ามาทำสัญญาจะจดจำนองกับธนาคาร ธนาคารจึงไม่ได้ยินยอมให้ลูกค้านำ
 เครื่องจักรไปขาย ธนาคารเพียงยินยอมให้ลูกค้าครอบครองเครื่องจักรเพื่อใช้ในการผลิตเท่านั้น เมื่อ
 ลูกค้านำเครื่องจักรไปขายจึงถือว่ามีเจตนาเบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของบุคคลที่สามโดยทุจริต แม้
 บุคคลภายนอกอาจจะได้กรรมสิทธิ์ในเครื่องจักรนั้นก็ตาม การกระทำของลูกค้าจึงเป็นความผิดฐาน
 ยกยอกเครื่องจักร แต่อย่างไรก็ดี ในสัญญาทราสต์รีซีพจะไม่มีบทแบ่งแยกประเภทของสินค้าว่าการ
 ที่ธนาคารมอบการครอบครองให้แก่ลูกค้าไปนั้น มอบให้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ลูกค้านำไปทำ
 อะไร แต่จะเขียนครอบคลุมถึงสินค้าทั้งหมดทุกประเภท ดังนั้น การที่ซื้อสัญญาไม่ชัดเจนเช่นนี้ อาจ
 ทำให้เกิดข้อสงสัยได้ว่ากรณีที่ดินค้านำเครื่องจักรไปขาย จะมีความผิดฐานยกยอกหรือไม่

14) ปัญหาเรื่องการทำทราสต์รีซีพจะส่งอย่างไรต่อหลักประกันของหนี้เลตเตอร์ออฟเครดิต
 นั้น จากการศึกษาพบว่า การทำทราสต์รีซีพมีผลเป็นการรับสภาพหนี้อยู่ในตัว เมื่อสิทธิเรียกร้องที่จะ
 เรียกเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิตมีอายุความ 10 ปี หากระหว่างนั้นมีการทำทราสต์รีซีพ ก็ถือว่าอายุ
 ความตามเลตเตอร์ออฟเครดิตก็ได้สะดุดหยุดลงไปในตัว โดยผลของการทำทราสต์รีซีพ และการ
 ทำทราสต์รีซีพจะทำให้อายุความหนี้เลตเตอร์ออฟเครดิตสะดุดหยุดลงมีผลไปถึงผู้ค้าประกันในหนี้

“ คำพิพากษาฎีกาที่ 2157/2524 ตัดสินว่า เงินที่ได้จากการขายสินค้าตาม
 เลตเตอร์ออฟเครดิตจะต้องนำมาหักชำระหนี้ค่าสินค้าและอุปกรณ์แก่ธนาคาร โดยหากมีเงินเหลือ
 จะต้องคืนให้ลูกค้า ธนาคารไม่มีสิทธิเอาเงินที่ขายสินค้าได้ไปหักกับหนี้รายอื่นที่ไม่เกี่ยวกับ
 เลตเตอร์ออฟเครดิตและสัญญาทราสต์รีซีพ

เลตเตอร์ออฟเฟรดิคด้วยตามมาตรา 692^{*} แต่นอกเหนือจากการที่ถือว่าทรัพย์สินเป็นการรับสภาพหนี้แล้ว สัญญาทรัพย์สินยังเป็นการที่ลูกค้ำรับภาระเป็นหนี้ขึ้นใหม่ ตามมาตรา 321 วรรคสอง สัญญาทรัพย์สินจึงมีทั้งข้อความที่ถือเป็นการรับสภาพหนี้และในขณะเดียวกันก็เกิดความรับผิดชอบอย่างขึ้นมาใหม่ นอกเหนือจากนี้เลตเตอร์ออฟเฟรดิค การทำทรัพย์สินในส่วนที่เป็นการตกลงรายละเอียดบางอย่างขึ้นใหม่นี้จะมีผลต่อการค้ำประกันในหนี้เลตเตอร์ออฟเฟรดิคหรือไม่นั้น ก่อนอื่นต้องพิจารณาก่อนว่าสัญญาค้ำประกันได้ระงับไปหรือยัง ซึ่งจากการศึกษาพบว่าการทำทรัพย์สินไม่มีผลทำให้การค้ำประกันหนี้เลตเตอร์ออฟเฟรดิคระงับสิ้นไป

สำหรับในเรื่องงานอนั้น ไม่มีบทบัญญัติในเรื่องอายุความสะดุดหยุดลงเป็นโทษแก่ลูกหนี้เหมือนกับในเรื่องค้ำประกัน แต่ในเรื่องการงานอนั้น กฎหมายกำหนดให้แม้หนี้ประธานจะขาดอายุความแล้วก็ตาม เจ้าหนี้ผู้รับงานยังสามารถที่จะบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่งานอนได้อยู่เพียงแต่จะเรียกให้ชำระหนี้ที่ขาดไม่ได้ นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่าการทำทรัพย์สินไม่มีผลทำให้การงานอนเพื่อเป็นประกันหนี้เลตเตอร์ออฟเฟรดิคระงับสิ้นไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

การที่สัญญาทรัพย์สินมีผลเป็นการโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้ำให้แก่ธนาคารนั้น ถือว่าเป็นทางแก้ไขข้อจำกัดของกฎหมายเกี่ยวกับการนำทรัพย์สินมาเป็นหลักประกันที่ดีที่สุดในขณะนี้แล้ว แต่แม้สัญญาทรัพย์สินจะทำให้ธนาคารได้รับความคุ้มครองในหลายๆกรณีก็ตาม แต่จากที่ได้ทำการศึกษาประเด็นต่างๆที่ผ่านมา เห็นว่าทั้งในทางปฏิบัติและในสัญญาทรัพย์สินเองยังมีช่องโหว่ที่ธนาคารอาจไม่ได้รับความคุ้มครองอยู่หลายประการ ซึ่งเห็นว่าควรมีการแก้ไขและกำหนดข้อตกลงเพิ่มเติม ดังนี้

1) กรณีที่สินค้ำเป็นเครื่องจักร ในสัญญาทรัพย์สินจะไม่มีแบ่งแยกประเภทของสินค้ำว่าการที่ธนาคารมอบการครอบครองให้แก่ลูกค้ำไปนั้น มอบให้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ลูกค้ำนำไปทำอะไร แต่จะเขียนครอบคลุมถึงสินค้ำทั้งหมดทุกประเภท การที่ซื้อสัญญาไม่ชัดเจนเช่นนี้ อาจทำให้เกิดข้อสงสัยได้ว่ากรณีที่ลูกค้ำนำเครื่องจักรไปขายจะมีความผิดฐานยกยอกหรือไม่ จากการศึกษาพบว่า สัญญาทรัพย์สินควรระบุเจาะจงว่า ในกรณีที่สินค้ำเป็นเครื่องจักร ธนาคารจะมอบการครอบครองให้แก่ลูกค้ำเพื่อใช้ในธุรกิจของลูกค้ำเองเท่านั้น ห้ามไม่ให้ลูกค้ำนำเครื่องจักรไปจำหน่าย ซึ่งการกำหนดไว้โดยเฉพาะเช่นนี้จะสามารถใช้เป็นมาตรการในทางอาญาเพื่อป้องกันมิ

* ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 692 บัญญัติว่า “อายุความสะดุดหยุดลงเป็นโทษแก่ลูกหนี้ นั้น ข่อมเป็นโทษแก่ผู้ค้ำประกันด้วย”

ให้ลูกค้าฝ่าฝืนข้อสัญญาในการนำเครื่องจักรที่ยังไม่ได้จดทะเบียนกรรมสิทธิ์ไปขาย หากลูกค้าฝ่าฝืนก็จะมีความผิดฐานลักขโมยได้ แต่อย่างไรก็ดี หากลูกค้าได้นำเครื่องจักรไปจดทะเบียนกรรมสิทธิ์ในนามของลูกค้าแล้ว ลูกค้าก็จะมีฐานะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในเครื่องจักร หากลูกค้าขายเครื่องจักรนั้นไปขาย ก็จะไม่มีความผิดฐานลักขโมยแต่อย่างใด

2) หากต้องการให้สินค้าตามทรัพย์สินที่ซื้อไม่ถือเป็นทรัพย์สินในคดีล้มละลายอันอาจแบ่งแก่เจ้าหนี้ได้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย มาตรา 109(3) เมื่อธนาคารเห็นว่าสถานะทางการเงินของลูกค้ามีความไม่น่าเชื่อถือ มีความเป็นไปได้ที่ลูกค้าจะถูกเจ้าหนี้อื่นฟ้องล้มละลาย หรือลูกค้าอาจขอให้ตนเองเป็นบุคคลล้มละลาย ธนาคารจะต้องถอนความยินยอมในการให้ลูกค้าครอบครองสินค้าอย่างเด็ดขาดโดยให้ลูกค้าส่งมอบสินค้าคืนให้แก่ธนาคาร เพื่อที่สินค้านั้นจะไม่ถูกถือว่าเป็นสิ่งของซึ่งอยู่ในครอบครองของลูกค้าด้วยความยินยอมของธนาคารผู้เป็นเจ้าของอันแท้จริง ซึ่งหากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยึดสินค้านั้นแล้วไป ธนาคารร้องคัดค้านการยึดตามมาตรา 158 พระราชบัญญัติล้มละลายได้

3) ในสัญญาทรัพย์สินที่ซื้อจะมีข้อกำหนดว่า “หากธนาคารมีความประสงค์ให้ลูกค้าส่งมอบสินค้าที่เหลือ ลูกค้าจะต้องส่งมอบสินค้าคืนให้แก่ธนาคารทันที ไม่ว่าสินค้านั้นจะได้นำไปประกอบเป็นวัตถุดิบแล้วหรือไม่ก็ตาม โดยจะไม่เรียกร้องเงิน หรือค่าตอบแทนใดๆจากธนาคาร” การกำหนดข้อสัญญาดังกล่าว แม้จะมีผลให้ธนาคารสามารถนำสินค้าที่ผ่านกระบวนการผลิตเป็นทรัพย์สินใหม่นั้นออกขายนำเงินมาชำระหนี้ได้ก็ตาม แต่ข้อสัญญาดังกล่าวก็ไม่ได้กำหนดว่าทรัพย์สินใหม่นั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของธนาคาร ประเด็นเรื่องกรรมสิทธิ์ก็ยังคงต้องเป็นไปตามมาตรา 1316 และมาตรา 1317 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น หากลูกค้าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ซื้อแล้ว ลูกค้าก็จะเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่รวมกันเข้า หรือหากค่าแรงงานเกินกว่าค่าสัมภาระที่ใช้ขึ้นมากลูกค้าก็จะเป็นเจ้าของทรัพย์สินใหม่นั้น เมื่อลูกค้าเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินใหม่นั้นแล้ว เจ้าหนี้อื่นสามารถยึดสินค้านั้นได้จากการศึกษาพบว่า ธนาคารควรกำหนดข้อสัญญาเพิ่มเติมโดยให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินใหม่นั้นตกเป็นของธนาคารด้วย โดยที่มาตรา 1316 และ 1317 มิได้เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน คู่กรณีที่เกี่ยวข้องจึงสามารถตกลงกันเป็นอย่างอื่นแตกต่างจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้ ดังนั้น เมื่อกำหนดให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินใหม่เป็นของธนาคารแล้ว เจ้าหนี้อื่นก็จะมายึดสินค้านั้นไม่ได้

อย่างไรก็ดี ข้อตกลงในสัญญาทรัพย์สินที่ซื้อและข้อเสนอแนะตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ได้ศึกษาโดยอาศัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ยึดหลักความศักดิ์สิทธิ์และเสรีภาพในการแสดงเจตนา แต่เนื่องจากในปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540 ที่

บัญญัติขึ้นใช้กับสัญญาบางประเภทที่มีข้อสัญญาหรือข้อตกลงที่ไม่เป็นธรรม และให้อำนาจแก่ศาลที่จะสั่งให้ข้อสัญญาหรือข้อตกลงที่ไม่เป็นธรรมนั้นมีผลใช้บังคับได้เท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี จากการศึกษาพบว่าสัญญาทราสต์รีซีทที่ถูกนำมาทำกับธนาคารนั้น ถือเป็นสัญญาสำเร็จรูปที่ศาลสามารถตรวจสอบถึงความเป็นธรรมได้ โดยหากสัญญาทราสต์รีซีทมีข้อตกลงที่ทำให้ธนาคารได้เปรียบลูกค้าเกินสมควรก็จะถือว่าเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งจะมีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น ดังนั้น การร่างข้อกำหนดในสัญญาทราสต์รีซีทในปัจจุบันนี้ธนาคารจะต้องคำนึงถึงพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมนี้ด้วย มิใช่ที่กำหนดไว้อย่างไรแล้วศาลจะพิพากษาบังคับให้ตามสัญญาเสมอไป

นอกจากพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540 ที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ในขณะนี้ก็ได้มีร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ.... ที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ซึ่งหากพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจมีผลบังคับใช้แล้ว ธนาคารสามารถเปลี่ยนจากการทำสัญญาทราสต์รีซีทมาเป็นทำสัญญาหลักประกันทางธุรกิจก็ได้ เนื่องจากพระราชบัญญัติฉบับนี้เปิดช่องให้มีการนำทรัพย์สินที่ไม่สามารถจำนองมาใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ ไม่ว่าจะเป็นสังหาริมทรัพย์ที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ เช่น เครื่องจักร สินค้าคงคลัง (Inventory) หรือวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้า ซึ่งสินค้าตามสัญญาทราสต์รีซีทเองส่วนใหญ่แล้วก็จะเป็นสินค้าประเภทเครื่องจักร หรือวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้า จึงอยู่ในขอบเขตของทรัพย์สินที่อาจนำมาใช้เป็นหลักประกันได้ตามพระราชบัญญัตินี้ นอกจากนี้พระราชบัญญัติฉบับนี้ก็มิได้มีบทบัญญัติว่าธนาคารพาณิชย์จะต้องอยู่ภายใต้พระราชบัญญัตินี้แต่อย่างใด ดังนั้น ธนาคารจึงสามารถเลือกใช้สัญญาที่จะให้ความคุ้มครองแก่ตนมากที่สุด ซึ่งจากการศึกษาพบว่า หากพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจมีผลบังคับใช้แล้ว การใช้สัญญาหลักประกันทางธุรกิจแทนการใช้สัญญาทราสต์รีซีท น่าจะเป็นแนวทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์และให้ความคุ้มครองแก่ธนาคารได้มากกว่าสัญญาทราสต์รีซีท เนื่องจาก ในสัญญาหลักประกันทางธุรกิจนั้น หากลูกค้าได้ทรัพย์สินมาจากการจำหน่ายจ่ายโอน แลกเปลี่ยน หรือได้มาแทนสินค้า รวมทั้งค่าสินไหมทดแทน ให้ถือว่าทรัพย์สินที่ได้มานั้นเป็นหลักประกันแทนสินค้าเดิม โดยธนาคารจะมีสิทธิได้รับชำระหนี้จากสินค้าที่เป็นหลักประกันก่อนเจ้าหนี้สามัญไม่ว่ากรรมสิทธิ์ในสินค้านั้นจะได้โอนไปยังบุคคลภายนอกแล้วหรือไม่ เว้นแต่บุคคลภายนอกได้ทรัพย์สินมาโดยวิธีการตามปกติทางการค้าของสินค้านั้น ซึ่งทรัพย์สินที่ได้มาแทนการจำหน่ายจ่ายโอนสินค้าที่เป็นหลักประกันจะเข้ามาแทนที่สินค้าที่เป็นหลักประกันเดิม นอกจากนี้ลูกค้าจะนำสินค้าไปจำหน่ายเพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ต่อไม่ได้ หากนำไปจำหน่าย การจำหน่ายตกเป็นโมฆะ และหากมีการจดทะเบียนแล้วก็ถือว่าธนาคารเป็นเจ้าหนี้มีประกันตามกฎหมายล้มละลาย รวมทั้งหากลูกค้าฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจในบางมาตรา อาจต้องรับโทษทางอาญาได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น หากมีการทำ

สัญญาหลักประกันแทนที่สัญญาทรัสต์รีซีทแล้ว จะทำให้ธนาคารได้รับความคุ้มครองมากกว่า สัญญาทรัสต์รีซีทในหลายๆกรณี ซึ่งธนาคารจะเกิดสิทธิเหนือสินค่านั้นขึ้นจริง ไม่ใช่เป็นแต่เพียง ตัวหนังสือที่ระบุไว้ในสัญญาที่ไม่มีโอกาสเกิดขึ้นอย่างเช่นในสัญญาทรัสต์รีซีทอีกต่อไป

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย